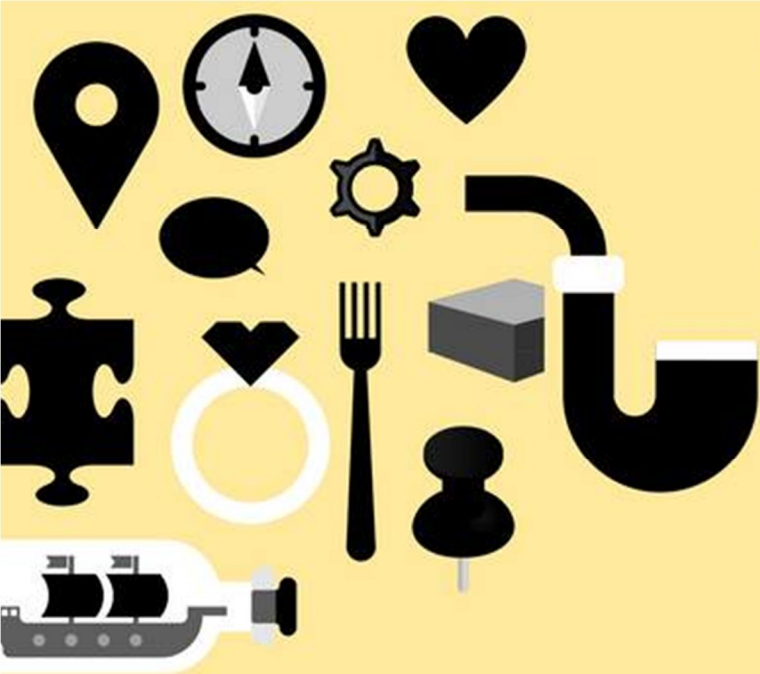

Illyés
Multidiszciplináris
Konferencia

2018.05.05.

Program- és absztraktfüzet

IV. Illyés Multidiszciplináris Konferencia

ELTE Illyés Sándor Szakkollégium
2018. május 5.

Rövid program

A konferencia helyszíne: Eötvös Loránd Tudományegyetem,
Pedagógiai és Pszichológiai Kar
1075 Budapest, Kazinczy utca 23-27.

- 9:00 – Regisztráció kezdete
- 9:30 – Megnyitó
Prof. dr. Varga Katalin igazgató, ELTE Illyés Sándor Szakkollégium
- 9:45 – 11:30 – Első szekció
- 9:45 – **Szabó László András**, Kaposvári Egyetem Roma Szakkollégium
A digitális oktatás felé
- 10:10 – **Horváth László**, ELTE Illyés Sándor Szakkollégium *alumnus*
Interdiszciplináris együttműködések a felsőoktatásban
- 10:35 – **Alexandrov Anna**, Társadalomelméleti Kollégium
*„Valami, amit el kell mondanom” – Az előbújás, láthatóság és felvállalás témái
biszexuális nőkkel készült interjúkban*
- 11:00 – **Budai Mihály Egon**, ELTE Bibó István Szakkollégium
Sértetti részvétel a büntetőeljárásban az Európai Unió jogára figyelemmel
- 11:30 – Ebédszünet
- 12:00 – 13:45 – Második szekció
- 12:00 – **Keszthelyi Ákos Bence**, Szent István Egyetem
*Tájfejlődési sajátosságok az ipari-gazdasági területek és az autópályák
összefüggésében Borsod-Abaúj-Zemplén megye példáján*
- 12:25 – **Torma Bence**, SZTE Eötvös Loránd Kollégium
15-ös játék, avagy a tili-toli rejtélye
- 12:50 – **Króhnung-Székely Károly Máté**, Janus Pannonius Közgazdasági Szakkollégium
*IoT eszközökön alapuló döntéstámogató rendszerek az üzemanyagnorma
meghatározásában*
- 13:15 – **Rosta Fanni**, Soproni Egyetem
*A bűnözés térbeli differenciáltságának elemzése,
kapcsolata a társadalmi-gazdasági fejlettséggel*
- 13:45 – Kávészünet

14:00 – 16:00 – Harmadik szekció

14:00 – **Balla Attila**, ELTE Illyés Sándor Szakkollégium

Kettős mérce? – Rendszerigazolás és társadalmi csoportok megítélése Magyarországon

14:25 – **Cser Nóra**, Budapesti Corvinus Egyetem

A tudományosság mércéje – Tudományos ismeretterjesztés-e a Mérce.hu „Kritikai alapozó” rovata?

14:50 – **Kührner László**, ELTE Bibó István Szakkollégium

Választójog és nagykorúság – Egy felülvizsgálandó gyakorlat

15:15 – **Stekler Klára & Szepesi Szonja**, ELTE Bibó István Szakkollégium

Game of codes, avagy az algoritmusok szerepe a versenyjogban

15:40 – **Török Márk Werner**, ELTE Eötvös József Collegium

„Baszd meg, bazmeg!” – a baszik ige kognitív szemantikai vizsgálata

16:00 – Kávészünet

16:15 – 17:30 – **Kerekasztal-beszélgetés és vita** a szakkollégiumok közéleti szerepvállalásáról

moderátor: Csarnó Ella

Koppány Zsombor, ELTE Bibó István Szakkollégium

Burkus Dóra, ELTE Eötvös József Collegium

Szakál Péter, ELTE Illyés Sándor Szakkollégium

Kövesdy Mihály, BCE Rajk László Szakkollégium

Sulyok Ágnes, BCE Társadalomelméleti Kollégium

17:30 – Fogadás

18:00 – A konferencia zárása

A digitális oktatás felé

Szabó László András, Kaposvári Egyetem Roma Szakkollégium

Tanító BA III. (KE-PK)

Órát tartottam a szakköri csoportomnak, majd kissé csalódottan távoztam.

Ráfogtam a bolondos időjárásra és a tavaszi fáradtságra.

Órát tartottam ismét (másnap, másik csoport), újfent csalódott voltam. Időjárás, tavasz.

Órát tartottam, hétről hétre. Egyre csalódottabb és nyugtalanabb voltam.

A szakkörön: 12 fős csoportok, mentori jelleg, játékos tematika. Ideális tanterem, tanulói laptopokkal és projektorral. LEGO-hoz hasonlatos blokkprogramozás. Motiváltak voltak, élvezettel munkálkodtak, de mégis... Piszkálódás, „osztály bolondja” beszólás, dab vagy épp lehorgonyzás egy feladatnál, miközben lenne kapacitás új és izgalmas problémák megismerésére, megoldására...

Máskor robotot vittem tanodai foglalkozásokra, de csak az irányítása volt érdekes számukra. Illetve az, hogy mit kellene tenniük azért, hogy odaadjam örökbe. Hiába vittem rengeteg eszközt és alkatrészt, hogy idővel megépíthessék sajátjukat, 3000 Forintból. Játsszani, kipróbálni örömmel... Tanulni róla? Azt már nem.

Csalódott voltam, hiszen annyi mindent szeretnék átadni tanítványaimnak: Heurisztikus problémamegoldást, kritikai szemléletet, alkotói attitűdrendszert... Sőt, nem is önmaguk szárazságában, hanem játszva, kísérletezve és felfedezve.

Mégis kudarcot vallottam. Ami a szakkörön rivalizáló rendbontásba és lehorgonyzásba, az a tanodában érdektelenségbe és „tanulásundorba” fulladt.

Önmagamban kerestem a hibát, jogosan, s a konstruktivista pedagógia adott válaszokat. Tapasztalataimat szeretném megosztani, amik rávilágítottak, hogy nagyszerű a digitális oktatás felé haladásunk az MDOS égisze alatt... De van egy sokkal fontosabb feladatunk: Újraértékelni a tudásátadásról alkotott képünket.

Az Új Nemzeti Kiválóság Programban megvalósuló kutatásom gyakorlatias és közérthető következtetéseire és dilemmáira kívánok rávilágítani: Gondolat-, beszélgetés- vagy épp vitaindító célzattal.

Interdiszciplináris együttműködések a felsőoktatásban

Horváth László, ELTE Illyés Sándor Szakkollégium *alumnus*
Neveléstudományi PhD IV. (ELTE-PPK)

A felsőoktatás tradicionális, diszciplináris alapokon nyugvó szervezeti struktúrája jelentős akadályokat állít az interdiszciplináris együttműködések elé (Eisen és mtsai, 2009). A 21. századi tudásalapú gazdaság olyan diplomásokat vár a felsőoktatástól, akik képesek megbirkózni dinamikus, változó, komplex problémákkal, de ez nehezen megvalósítható monodiszciplináris kontextusban. A korábbi években megnövekedett az olyan képzési programok száma, amelyek kettő vagy több diszciplinára épülnek (James Jacob, 2015). Ahhoz, hogy a felsőoktatási intézmények képesek legyenek az ilyen interdiszciplináris kurrikulum megvalósítására és implementálására, nem elég a szervezeti struktúrára fókuszálni, ez szervezeti kultúra kérdése is (Holley, 2009). Felmerül a kérdés, hogy vajon az inter- vagy monodiszciplináris képzési programok szolgálják-e jobban a tanulók tanulását, illetve, hogy hogyan definiálják a tanulást és milyen tanulási stratégiákat alkalmaznak ezek a programok (Lattuca és mtsai, 2004).

Az Új Nemzeti Kiválóság Program által finanszírozott kutatás keretében a fő cél, hogy feltárjuk a magyar felsőoktatási rendszerben működő interdiszciplináris képzési programok sajátosságait az együttműködés szempontjából, mint az innovációk lehetséges forrásai. A kutatás célkitűzésében a szervezeti- és diszciplináris kereteken átívelő együttműködések állnak az alábbi területeken: (1) tanárképzési program; (2) molekuláris bionika és info-bionika program, amely (a) egyik megvalósulásában két felsőoktatási intézmény együttműködésében, (b) egy másik megvalósulásában pedig egy felsőoktatási intézményen belül kerül megvalósításra.

Jelen előadásban ezeket az együttműködési területeket értelmezem esetként egy esettanulmány keretében, ahol kevert módszertani megközelítéssel, kérdőíves feltárássra, interjúkra és dokumentumelemzésre támaszkodok a kutatási kérdések megválaszolásában. A kérdőív az együttműködések területére, tartalmára és intenzitására fókuszál, illetve a szervezeti kultúra és a munkahelyi tanulás lehetőségeire. Az előadásban a kérdőíves adatok előzetes feldolgozásnak bemutatására kerül sor.

A kutatás eredményei hozzájárulnak ahhoz, hogy jobban megértsük ezeket az együttműködéseket, a tervezés és megvalósítás akadályozó és támogató tényezőit. Ezek alapján a kutatás eredményei hozzájárulnak a képzési programok hatékonyabb tervezéséhez és megvalósításához.

„Valami, amit el kell mondanom”

Az előbújás, láthatóság és felvállalás témái biszexuális nőkkel készült interjúkban

Alexandrov Anna, Társadalomelméleti Kollégium

Pszichológia MA I. (ELTE-PPK)

Annak ellenére, hogy a coming out (előbújás) meghatározó fogalom a szexuális kisebbségeket övező tudományos – és tudományon kívüli – párbeszédben, az újabb kutatási irányvonalak már megkérdőjelezik ennek a jelentőségét és egységes voltát. Ugyancsak felhívják arra a figyelmet, hogy a szexuális kisebbségek kutatásának sokáig szinte csak férfiak voltak a tárgyai. Emellett keveset vizsgált csoport a biszexuális embereké is, akikhez számos sztereotípiát kötődik. Mindezek miatt a biszexuális nők esetében különösen nagy szükség mutatkozik arra, hogy az érintett csoport saját szempontjai utat nyerjenek a róluk szóló szakmai véleménycserébe.

Pszichológiai kutatásomban nőkhöz és férfiakhoz egyaránt vonzódó nők tapasztalatait és jelentésadásait térképeztem fel az előbújás témájával kapcsolatban. Ehhez egy új, egyre szélesebb körben alkalmazott kvalitatív szemléletet, az interpretatív fenomenológiai analízist (IPA) alkalmaztam. Az IPA módszere kisszámú interjú esettanulmányyszerű alapossággal elvégzett elemzésén alapul, és a személyes jelentéstartalmakra helyezi a hangsúlyt. Kutatásom során hat félig strukturált interjút készítettem, és ezek alapján vázoltam az előbújáshoz kapcsolódó kibontakozó témákat.

Interjúalanyaim megállapításai az előbújásról többféle, egymással versengő fogalmi keretbe illeszkedhettek. A „felvállalás” fogalma implicit módon a biszexuális emberre, az egyénre helyezte a felelősséget azért, ha nem osztott meg információt a szexualitásáról a környezetével – helyenként morális szempontokkal kötve össze a szexualitásról való kommunikáció kérdését. Ezzel szemben a „láthatóság” fogalma azt feltételezte, hogy az egyén környezetét terheli a felelősség, ha az illető nem érzi magát eléggé biztonságban a saját szexualitásáról való beszélgetés kezdeményezéséhez. Kutatásom alapján arra mutatok rá, hogy – bár sokszor egyértelműen felszabadító lépésként gondolunk az előbújásra – milyen szorongások és társadalmi elvárások kötődhetnek mégis az ezt övező diskurzushoz.

Sértetti részvétel a büntetőeljáráásban az Európai Unió jogára figyelemmel

Budai Mihály Egon, ELTE Bibó István Szakkollégium

Jogász V. (ELTE-ÁJK)

Magyarországon évente több mint 150 000-en válnak bűncselekmény áldozatává, és ennek következményei megközelítőleg további félmillió családtagot, ismerőst érintenek. Az Európai Unió a saját tagállamukon kívül áldozattá váló uniós polgárookra és az áldozatok (sértettek) erősödő eljárásjogi szerepére figyelemmel alkotta meg a 2012/29/EU irányelvet. Az irányelv funkciója az áldozatok (sértettek) jogainak uniós szintű harmonizálása.

Elemzésemben arra a kérdésre keresem a választ, hogy a magyar jog „megfelel-e” az irányelv rendelkezéseinek. A „megfelelés”, „jogkövetés” néven is fordított „compliance” Jeffrey T. Checkel alapműnek számító írásában azt fejezi ki, hogy „a címzettek mennyire cselekednek a szabályokban és normákban foglalt előírásokkal összhangban, valamint cselekedeteikkel mennyire valósítják meg azokat”. Mitől érdekes ez a megközelítés? Egyrészt a jogkövetés a norma pusztá átültetésénél többre kíváncsi: azokat tágabb kontextusban vizsgálja – például arra való figyelemmel, hogy az adott jog dogmatikájába mennyire illeszkedik a rendelkezés. Másrészt a statisztikai alapú vagy kvantitatív kutatások (például amelyek a kötelezettségszegési eljárások számára épülnek) formális jelzőszámok csupán, és a norma tényleges életéről keveset árulnak el. Előadásom erre a tudományterületi hiányra figyelemmel is erősen idiografikus jellegű.

Előadásom kettő fő kihívást tárgyal. Egyrészt elmagyarázom az „áldozat” (sértett) irányelv és magyar jog szerinti fogalmát. A különbség eltéríti a jogkövetést. Ez különösen releváns annak fényében, hogy az Európai Unió Bírósága autonóm közösségi jogi jelentést kíván adni számos fogalomnak, megkerülve ezzel a tagállamok eltérő nyelvéből és jogrendszereiből eredő eltéréseket. Ezután az irányelv egyes rendelkezéseinek átültetését vizsgálom meg. Egyes jogokat a hazai jog a maguk teljességében biztosít, míg mások korlátozottan érvényesülnek. Kutatásomnak különös aktualitást ad, hogy hazánk nemrég fogadta el az új büntetőeljárási kódexét („új Be.”), amelynek eredeti szövege a jelenlegihez képest még sértett-barátabb volt. Prezentációmban kitérek arra, hogy megfigyelhető-e mégis közeledés az uniós sztenderdhez, és ha igen, milyen mértékben. Előadásom végén lehetséges megoldásokat és a továbbgondolás irányait vázoló föl.

Tájfejlődési sajátosságok az ipari-gazdasági területek és az autópályák összefüggésében Borsod-Abaúj-Zemplén megye példáján

Keszthelyi Ákos Bence, Szent István Egyetem

Tájképzésmérnök MSc I. (SZIE-TÁJK)

A kutatásom az autópályák és az azok menti ipari gazdasági területek fejlődését, kialakulását mutatja be Borsod-Abaúj-Zemplén megyei mintaterületen. Ehhez tartozóan megvizsgáltam, hogy a kutatási területen, hogyan alakultak ki a jelentős ipari-gazdasági területek – Ipari Parkok –, mikor épültek az autópályák és mi célból. Milyen természeti és földrajzi adottságok befolyásolják az ilyen létesítmények létrejöttét, hogyan kapcsolódnak az európai hálózatokba – TEN-T, TINA – és mindezek milyen hatással vannak a telephelyválasztásra.

Fő nyomvonala továbbá a kutatásnak az ipari-gazdasági területek és autópályák települési életre, népességre gyakorolt hatása. Demográfiai és gazdasági mutatók – vándorlás, munkanélküliség, lakónépesség stb. – segítségével elemeztem, hogy az egyes létesítmények, infrastruktúra elemek megépülése, kialakulása mennyire befolyásolta a térség fejlődését, hogyan változtatta meg ezeken a területeken a vizsgált mutatók változását, milyen társadalmi folyamatok – agglomerálódás, elvándorlás stb. – mentek végbe a megye többi – nem autópálya menti – területéhez képest. Mindezek alapján pedig kiszámolhatóak, előrejelezhetőek az jövőbeni fejlesztések során várható folyamatok.

Feltártam az autópályák és az ipari-gazdasági területeket által létrejövő tájhasználati konfliktusokat különös figyelemmel a kettő összefüggéséből, összeköttetéséből létrejövő és a településszerkezetet befolyásoló problémákra, majd ezek megelőzésére, mérséklésére tettem javaslatot, hogy a múlt hibái az új fejlesztések során ne fordulhassanak elő és gazdaságilag jól működő, élhető ipari-gazdasági területtel és autópálya kapcsolattal rendelkező települések alakuljanak ki.

A kutatás aktualitását a Miskolc – országhatár között épülő M30-as autópálya-szakasz adja, mely létrejötté közvetlen gyorsforgalmi összeköttetést jelent majd Szlovákiával és bekapcsolja a térséget az európai közlekedési hálózatokba. A megyében autópályával és jelentős ipari-gazdasági területtel – Ipari Parkkal – rendelkező térségek példáján vetítettem előre, hogy a közlekedési infrastruktúra fejlesztése után milyen társadalmi, gazdasági folyamatok várhatóak, milyen módon segíthet a térség fejlődésében az épülő autópálya, továbbá hogyan hat a térség ipari-gazdasági területeire és miként változnak az ipari telephelyválasztást befolyásoló tényezők ennek hatására.

A kutatási terület mintegy 83 települést és több mint 2000 km²-nyi területet fed le, így a feltárt eredmények, konfliktusok, problémák ennek megfelelően regionális léptékűek.

15-ös játék, avagy a tili-toli rejtélye

Torma Bence, SZTE Eötvös Loránd Kollégium

Matematika-technika tanár II. (SZTE-TTIK)

Előadásom témája a 15-ös játék, ismertebb nevén a tili-toli, amely a XIX. század végén vált népszerűvé. Ezzel a témával idén a Szegedi Prezentációs Verseny különdíjasa lettem. Méltatásomban kiemelték, hogy egy matematikai témát közérthetően mutattam be.

A játékhoz egy négyzet alapú keretre van szükségünk, amelybe elhelyezünk 4 sorba, soronként 4 kockát. Ezek a kockák 1-től 16-ig vannak számozva. Kezdekor a 16-os kockát kivesszük, majd a maradék elemet kiöntjük és visszahelyezzük véletlenszerű sorrendben. A játék során mindig az üres mezőre kell áttolnunk egy vele szomszédos kockát, addig, míg a számokat sorba nem rendezzük.

Gyártása Amerikában indult, de idővel az egész világ figyelmét felkeltette. Adatok találhatók arról, hogy 1880-ra (a játék megjelenésétől kevesebb, mint 1 évre) minden ötödik amerikai egyesült államokbeli lakos rendelkezett ezzel a játékkal.

Előadásom bepillantást enged a játék történetébe, valamint abba, hogy hogyan alakult ki, hogyan játszották kezdetben. Majd egy gyakran megjelenő probléma is bemutatásra kerül, amit sokan észrevettek a játék során, mégpedig az, hogy nem minden állásból lehet eljutni a végállásig. Mivel nagyon sok embert érdekelt a játék rejtélye, egyre növekedő pénzjutalmat ajánlottak fel a megoldásokért, ami még népszerűbbé tette a tili-tolit. A végső összeg, az 1000 dollár mégsem talált gazdára. Ennek oka pedig az, hogy az úgynevezett 13-15-14-es feladat mögött egy nagyon komplex matematikai probléma van, aminek bizonyítása megmutatja, hogy szabályos keretek között a kirakás nem lehetséges. Természetesen voltak olyanok, akik azt állították, hogy kirakták, de nem tudták bizonyítani és voltak, akik alternatív megoldásokat találtak. Ezt mutatom be a prezentációmban. Felvezetem a permutációk témakörét, annak alapfogalmait, az ezekből észrevehető tulajdonságokat és a sok feladatban hasznos megoldási módszert, a sakktáblaszínezést.

Az előadás végén megemlítek néhány érdekességet egy hasonló (de térbeli) matematikai játékról, a méltán híres hungarikumról, a Rubik-kockáról, amelynek szépsége állásának sokféleségéből adódik.

Többek között ezekkel a játékokkal lehetőség nyílik a fiatal korosztály érdeklődését felkelteni a matematika iránt (ami a tanároknak elsőszámú célja), hogy a diákok észrevegyék, hogy mennyire hasznos és szép dolgokra lehet használni az iskolában megtanultakat és a logikus gondolkodást.

IoT eszközökön alapuló döntéstámogató rendszerek az üzemanyagnorma meghatározásában

Króhning-Székely Károly Máté, Janus Pannonius Közgazdasági Szakkollégium
Gazdálkodási és menedzsment BSc III. (PTE-KTK)

A kutatás célja egy olyan megközelítés kidolgozása és értékelése, amely modern internet-of-things eszközök integrált rendszere által biztosított adatállományok feldolgozása révén teszi lehetővé, hogy egy adott közlekedési vagy áruszállító vállalat képes legyen igen nagy pontossággal megállapítani a változó költségeit befolyásoló hatások jelentőségét, és ez alapján képes legyen költségszerkezetét optimalizálni, valamint új útvonalak esetén meghatározni a fedezeti pontot.

Miután napjainkban korszerű helymeghatározó rendszerek és üzemanyag felhasználásmérő eszközök révén igen nagyméretű adatállomány gyűjthető össze e területen, fontos feladat ezeket az adathalmazokat rendezni, a célnak megfelelően tisztítani. Az így rendezett, csoportosított adatok időmegtakarítást eredményezhetnek, mellyel tovább fokozható a támogató rendszerek hatékonysága. A felismert összefüggések extrapolációjával viszonylag pontosan meghatározhatóvá válhat a rendelkezésre álló adattípusok függvényében az egy adott útvonalra alkalmazandó üzemanyagnorma.

A kutatás során kiemelt jelentőséggel bír az üzleti probléma pontos értelmezése, a döntési folyamatok feltérképezése és megértése, valamint az üzleti probléma megoldásához szükséges adattípusok meghatározása, az összegyűjtés módjának értékelése.

Az összegyűjtött adatok feldolgozását követően az útvonalak üzemanyagnorma-értéke mind hagyományos megközelítéssel, mind pedig a kutatásba bevont útvonalak klasszifikációjával értékelhetővé válik, azonban az útszakaszok osztályozásával jelentős hatékonyságnövekedés érhető el a modellalkotás során.

A kialakított módszer a továbbiakban alkalmas lehet más folyamatok hatékonyságának ellenőrzésére és működési zavarok jelzésére is, így mind a versenyszférában, mind a non-profit szférában elérhetővé válhat egy olyan eszköz, amely sok változó esetén is képes egyes útszakaszok, külső- és belső tényezők hasonlóságai alapján megbízható eredményeket biztosítani a döntéshozók számára az üzemanyagnormát illetően.

A bűnözés térbeli differenciáltságának elemzése, kapcsolata a társadalmi-gazdasági fejlettséggel

Rosta Fanni, Soproni Egyetem

Nemzetközi gazdálkodás BSc II. (SOE-LKK)

Dolgozatom célja, hogy a magyarországi bűnelkövetés okait több szempontból megvizsgáljam. Ennek fő részét képezi a megyei fejlettség és a bűnözés kapcsolatának elemzése, amellyel arra keresem a választ, hogy vajon a legfejletlenebb magyar megyék és régiók a „legbűnösebbek” is. Másrészt a bűnelkövetésekhez való viszonyulást vizsgálom a lakosság körében, valamint a különböző okokat, amelyek a bűnözővé váláshoz vezethetnek.

Dolgozatom témájának ötletét a mai globalizált, információdús, mégis csekély adattal szolgáló világunk indította el. Célul tűztem ki, hogy megismerjem korunk indítékait, amelyek a legsúlyosabb bűncselekmények elkövetéséhez vezetnek. Szándékomban áll megvizsgálni a tettek és emberek mögötti hátteret, melyek alapul szolgálhatnak a bűnelkövetők indítékaira. Emellett gazdaságilag is párhuzamot vonok a büntettek végrehajtásának okairól, többek között arra fókuszálva, hogy vajon Magyarország egyes földrajzi területeitől függ-e a bűnelkövetés, és ha igen, milyen mértékben. Céлом megvizsgálni (elsősorban primer kutatással), hogy a különböző, magyar településtípusokban és megyékben mely bűncselekmények a leggyakoribbak, illetve azt, hogy az ott lakók számára egyáltalán mi számít súlyos bűncselekménynek.

Feltevéseimet online kérdőív segítségével támasztottam alá, az eredmények pedig rávilágítottak a megkérdezettek véleményére a bűncselekmények súlyosságával és megyei előfordulásával kapcsolatban.

Ezen felül interjút készítettem egy gyermekvédelemben dolgozó személlyel, azt kutatva, milyen gyermekkori események, helyzetek, tragédiák vezethetnek oda, hogy egy gyermek később bűnelkövetővé váljon.

Kettős mérce?

Rendszerigazolás és társadalmi csoportok megítélése Magyarországon

Balla Attila, ELTE Illyés Sándor Szakkollégium

Pszichológia MA I. (ELTE-PPK)

Célkitűzés: A rendszerigazolás és a sztereotípiák tartalom modell magyar nyelvű kérdőíveinek validálása megerősítő faktorelemzéssel, a társadalmi sztereotípiák kétdimenziós modelljének igazolása, valamint a rendszerigazolás, a társadalmi sztereotípiák és az élettél való elégedettség összefüggéseinek vizsgálata.

Módszer: 2017 őszén hozzáférhetőségi mintavétellel 1382 magyar töltött ki online vagy kérdőívet, melynek keretében – többek között – a rendszerigazolási skála és a társadalmi sztereotípiákat és az élettél való elégedettséget mérő skála került felvételre.

Eredmények: Az egyes társadalmi csoportok vélt státusza a kompetenciával pozitívan összefügg, míg a barátságosság/moralitás esetén ambivalens a kép. A rendszerigazolók az átlagnál szélsőségesebben ítélik meg az egyes csoportok kompetenciáit. A rendszerigazolás és a sztereotípiák tartalom elméleti modelljei igazolhatónak bizonyultak, bár a megerősítő faktorelemzés rámutatott a társadalmi csoportokat mérő skála esetén a skálás invarianciával kapcsolatos problémákra. A hazai és a nemzetközi intézményekkel kapcsolatos bizalom egy faktoron súlyozódik, és a rendszerigazolással összefügg. Az élettél kapcsolatos magas elégedettséget megélés és a rendszerigazolásra való hajlam között pozitív kapcsolat áll fenn.

Következtetések: A társadalmi státuszt hajlamosak vagyunk a csoportok kompetenciájával igazolni, ez a rendszer igazolására való törekvéssel együtt jár, mivel a magasan rendszerigazolók polarizáltabb állásponton vannak, mint a rendszerrel kritikusabbak. A sztereotípiák tartalom elmélet kétdimenziós modellje ugyan igazolható, de a különböző csoportokkal kapcsolatos társadalmi értékítéletek esetén a mérési invariancia nem teljesülése árnyalja a szociális értékítéletek univerzalitásával kapcsolatos korábbi nézeteket. Az élettél való elégedettség és a rendszerigazoló attitűd közötti kapcsolat megfelel a rendszerigazolást magyarázó elméletnek, miszerint a rendszerigazolás segít a pozitív világképet fenntartani, így hozzájárul az egyén jóllétéhez.

A tudományosság mércéje

Tudományos ismeretterjesztés-e a MÉRCE.hu Kritikai alapozó rovata?

Cser Nóra, Budapesti Corvinus Egyetem

Kommunikáció és médiatudomány MA I. (BCE-TK)

A 2017 októberében blogból hírportállá alakult MÉRCE.hu magával vitte új felületére a Kritikai alapozó című rovatát. Az öndefiníció szerint „a Kritikai alapozó sorozatot azért indítottuk el, hogy túllépjünk azon a vitakultúrán, amely abból áll, hogy jelszavakat és könyvcímeket dobálunk egymásra a másik, vagy akár a saját álláspontunk gondos megértése és mérlegelése helyett. Ahelyett, hogy végső ítéletet mondanának bizonyos kulcskérdésekben – a társadalmi egyenlőtlenségektől a feminizmusig –, a sorozat cikkei körüljárják a különféle baloldali álláspontok érveit és előfeltevéseit, és kiindulópontokat adnak a további gondolkodáshoz.”

Ez az önjellemzés, a cikkek végén található forrásmegjelölés és „ajánlott irodalom”, továbbá a tény, hogy a sorozat szerzője a CEU PhD-hallgatója, mind abba az irányba mutatnak, hogy tudományos ismeretterjesztéssel van dolgunk. De lehet-e egy ilyen politikailag és ideológiailag terhelt témában valóban tudományosan és objektíven beszélni?

Magyarországon a tudományos ismeretterjesztés műfaja hagyományosan a természettudományokhoz és a technológiához kapcsolódik, nem véletlenül. Fábri György elmélete szerint ennek oka a társadalomtudomány közéleti dominanciájában keresendő. Kezdve onnan, hogy már az alpműveltséget is inkább a humántudományi területhez kötjük – szégyen, ha valaki nem tudja, ki írta a Nemzeti dalt, de ha az Ohm-törvényről van szó, legtöbbször zavarba jövünk, miért kellene ezt tudnunk –, egészen odáig, hogy a közbeszédben sokkal többet van szó társadalomtudományi kérdésekről, mint természettudományról. Ezért a természettudomány sokkal semlegesebb terület, itt ritka a szakértábor-harc, így szívesebben fordulnak felé az emberek őszinte érdeklődéssel. A társadalomtudomány pedig megmarad a politikai csatározások színhelyének, aminek az olvasó nem szívesen megy a közelébe.

De mi történik, ha megpróbálunk túllépni ezeken a kereteken, és a tudományos ismeretterjesztés módszerével beszélünk a társadalomtudomány alapvetéseiről? Kiállja-e az objektivitás kritériumait egy ilyen kísérlet? A Kritikai alapozó cikkeinek tartalomelemzésével közelebb juthatunk a válaszhoz.

Választójog és nagykorúság

Egy felülvizsgálandó gyakorlat

Kührner László, ELTE Bibó István Szakkollégium

Jogász II. (ELTE-ÁJK)

Napjainkban a választójog korlátozásának egyre kevesebb eszköze van, a választójog gyakorlását, annak teljességét egyre kevesebb feltételhez kötik. Ma már nem kérdőjelezzük meg a nők, a nemzetiségiek, vagy éppen az alacsonyabb iskolázottságúak választójogosultságát. A megmaradt kevés korlátozás egyike az életkor. Ez a korlátozás nemzetközileg is elfogadott: az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága ésszerű korlátozásnak, míg a Velencei Bizottság 190/2002. számú véleményében egyenesen kötelezőnek tartja a választójog életkorhoz kötését. Az ilyen jellegű korlátozás, azon a vélelmen alapul, hogy az állampolgárok egy bizonyos életkor alatt nem rendelkeznek a választójog gyakorlásához szükséges belátási képességgel, kompetenciával.

Véleményem szerint ez a vélelem két komoly hibában szenved. Az egyik, hogy a belátási képesség megszerzését egy időpillanathoz köti, melyet elérve az addig választójogból megfelelő belátási képessége miatt kizárt egyén, mintegy varázsütésre tökéletesen kompetens szavazópolgárrá válik. A másik komoly hiba, hogy ezen szabályozás nincs összhangban más politikai szabadságjogok gyakorlására vonatkozó szabályozással. Ezzel összefüggésben pedig érdemes lenne vizsgálni a 21/1996. (V. 17.) AB határozatban lefektetett alapjogi cselekvőképesség alkalmazását a választójog tekintetében. Az Alaptörvény XXIII. cikk (1) bekezdése értelmében az országgyűlési képviselők választásán a nagykorú magyar állampolgárok rendelkeznek választójoggal.

A szabályozás illetén megfogalmazása már önmagában is megdönti a jogalkotó által állított vélelmet, hiszen ennek a bekezdésnek az alapvető célja a választójog tizennyolcadik életévhez kapcsolása lenne. Azonban a megfogalmazás lehetővé teszi, hogy akár tizenhatodik életévüket betöltött személyek is választók és választhatók legyenek, így megkérdőjelezve a tizennyolcadik év, mint belátási és ebben az esetben alapjogi cselekvőképességi korhatár legitimitását. Ezenfelül további érdekes szempontokat hoznak a vitába a tankötelezettség korhatárának leszállításával, továbbá a gondnokság alá helyezettek választójogból való kizárásával vont párhuzamok.

A továbbiakban amellet kívánok érvelni, hogy a nemzetközileg leginkább elfogadott tizennyolcadik életév, mint a választójog megszerzésének időpontja aránytalan alapjogkorlátozás, és ennek kiküszöbölésére az életkori korhatár csökkentése, átalakítása, esetleg teljes megszüntetése lenne a megfelelő megoldás.

Game of codes, avagy az algoritmusok szerepe a versenyjogban

Stekler Klára & Szepesi Szonja, ELTE Bibó István Szakkollégium

Jogász III. (ELTE-ÁJK)

A viselkedéses közgazdaságtan bár nem is olyan régen érte el fénykorát, máris úgy tűnik, egyre kevesebb jelenséget képes, illetve lesz képes a jövőben megmagyarázni a gyors technikai fejlődés következtében. Ide sorolható a jog egyik legkomplexebb ágának, a versenyjognak a kiszámíthatósága és egyúttal a szabályozhatósága is.

A versenyjog a gazdasági verseny védelmére, és egyben a fogyasztók megkárosításának megakadályozására irányuló gazdasági jogi ág. Elsődleges célja a piaczgazdasági verseny megőrzése, melyre többek között a kartell-megállapodások jelentenek veszélyt.

Ám amíg a kartellek versenykorlátozó megállapodásait napjainkig többnyire szivarfüstös szobákban kötötték a cégek vezető tisztségviselői között, addig az emberek szerepét ma már robotok, azaz pontosabban szólva algoritmusok látszanak átvenni. Ezek az online elérhető valós idejű információkat másodpercek alatt feldolgozva képesek az éppen aktuális piaci állapotokhoz – amelyek a 'big data társadalomban' minden eddiginél könnyebben hozzáférhetők – optimalizálni a cégük árait, az árversenyt minden eddiginél jobban kiélezve.

Mit jelent azonban ez nekünk, fogyasztóknak? A tapasztalatok szerint ezen algoritmusok alkalmazása nem számunkra optimálisabb árakat, hanem sokkal inkább a vállalatok nagyobb nyereségét hozza magával. A robotok ugyanis egymás stratégiát kiismerve 'összejátszanak', ami a gazdasági verseny sérelmét hozza magával. Ám ezen gyakorlat visszaszorítására a versenyhatóságoknak még nincsenek kész válaszlai. Nehezen is lehetne, tekintve, hogy a jelenségről még a programok létrehozói sem rendelkeznek minden információval, ugyanis az algoritmusok ún. öntanulási képességgel (self learning) rendelkeznek.

A mesterséges intelligencia, azon is belül a deep learning funkciók így az emberi tényezőt kiiktatva alakítják a piacot. Nem számíthatunk többé az emberi (korlátozott) racionalitásra a versenykorlátozó döntések meg (nem) hozásának kérdésében, ahogy a hagyományos szankciók visszatartó erejére sem. Sőt, az a kérdés is megválaszolásra vár, hogy kit terhelnek az algoritmusok működésének következményei.

„Baszd meg, bazmeg!”

A baszik ige kognitív szemantikai vizsgálata

Török Márk Werner, ELTE Eötvös József Collegium

Magyartanár I. (ELTE-BTK)

Tagadhatatlan, hogy az obszcenitás alapvető részét képezi nyelvhasználatunknak. Ha az indulatok vagy a személyes légkör lehetőséget teremt rá, megszeghetjük, és minden további nélkül meg is szegjük a társadalmi protokoll adta köznyelvi normákat. Ennélfogva felettébb ellentmondásos, hogy számos nyelvészeti munka – éppen ennek a társadalmi protokollnak a hatása alatt – háttérbe helyezi a kérdést.

Az előadásomban vizsgálandó baszik ige és aktuális megvalósulásai nagyfokú változatosságot és magas gyakoriságot mutatnak a köznyelvben. Feltételezhető, hogy a szinkrón variabilitás háttérében a történeti változások alapján feltérképezhető nyelvi mechanizmus áll. Éppen ezért előadásom célja kettős: végigkövetni a baszik ige alak- és jelentésváltozásait, valamint illusztrálni jelenkori használatát a Magyar Nemzeti Szövegtár példáival, végül pedig felállítani a kettő közötti ok-okozati összefüggéseket.

Ezzel összefüggésben a jelenbeli előfordulást kognitív szemantikai keretben vizsgálom: a baszik igit mint fizikai vagy jelentésbeli kapcsolaton alapuló metaforikus nyelvi kifejezést definiálom. Az igekötő + ige kompozitumszerkezet Tolcsvai Nagy Gábor (2013) által adott leírása alapján szemléltetem azt az utat, amelyben a baszik igekötős alakjai esetén a forrás- és céltartomány között az igekötő jelöli ki a megvalósuló fogalmi elérés útvonalát. Mindez szemlélteti a baszik ige poliszém jelentéshálójának nagyfokú kiterjedését, amely egyfajta grammatikalizálódás alapja is lehet, mely során a szó elveszíti lexikai jelentését és ezzel egyidejűleg a szóalak is egyszerűsödik (ld.: baszd meg – bazmeg – bazzeg – vazze).

Előadásom fő kérdése tehát, hogy a baszik ige és az ahhoz kapcsolódó igekötős alakok miként jelennek meg a nyelvhasználatban, milyen környezetfüggő lexikai vagy grammatikai jelentéssel rendelkeznek. Ennek feltérképezésére kognitív nyelvészeti keretben kísérlem meg elhelyezni a baszik ige különböző alakjait, különös tekintettel a kognitív metafora (Tolcsvai Nagy 2010) feltérképezésére, illetve az igekötő + ige kompozitumszerkezet és a grammatikalizálódás illusztrációjára a Magyar Nemzeti Szövegtár példáival.